

Néhány szó az erdőadóról.

A mit erdeink adóztatásáról e perczig tudunk, az az erdőadó tetemes és igen nyomasztó összegén túl alig terjed.

Hogy erdeink adóztatása mily alapon nyugszik, azt gyanitjuk ugyan, — mert a mult évtizedben keresztülvitt földadó megállapítás alapelvűül a termés, illetőleg a tisztajövedelem kipuhatólása volt zsinórmértékül kitűzve, de hogy ez alapelv erdeinknél mennyiben fogantatosított, arról elegendő adataink mind e perczig nincsenek.

Annyit fájdalom tudunk, hogy erdeink adója azok tiszta jövedelmét igen sok esetben fölülmulja; hogy erdeink semmi szín alatt adómentességben nem részesülnek; hogy erdeinkből igen sok esetben nemcsak hogy semmi jövedelmet sem huzunk, s mindaz a mit a földadó ideiglen azokra tiszta jövedelmül fölrótt csak a képzelet vagy önkény eredménye, hanem az erdei rendőrség hanyag kezelése mellett azok pusztításának sem vagyunk képesek gátot vetni; hogy mig erdeink tetemes adóját földözni alig bírjuk, azt a volt urbéresék még mindig nemcsak kényük kedvük szerint használják, hanem jogaik állítólagos csorbitásának ürügye alatt, a politikai hatóságok támogatása mellett, saját erdeink szabad használatából is gyakran kitiltanak.

Hogy mindez erdeink ok- és czélszerű kezelését mennyire hátráltatja, azt a mindennapi tapasztalás eléggé mutatja, de mind ezen hátrányok közt legnyomasztóbb miréánk nézve mégis az erdők túlterhelt, mert nem alapos megadóztatása.

Erdészetünk többi bajainak orvoslását a tervezetben kész s codificatióra váró erdőtörvény mielőbbi életbeléptetésétől s erélyes kezelésétől várva, itten csakis az erdők adóztatásáról akarok szólani, kiemelve azt, mily gyarló alapra volt az fektetve, és mily hiányosan jártak el a keresztülvitel tárgyában az ideiglenes adórendszer közegei.

Visszamenve az adóideiglen behozatalára, tudjuk hogy ez az országgal nyiltparancs utján tudatott, köztudomásra hozatván egyszersmind a tervezetbe vett katasternek lényeges és üdvös volta, s fölszólítatván a nép annak saját érdekében való támogatására. Ismerjük továbbá azon utasítást, mely ugy a kataster közegeinek zsinórmértékül, mint pedig a politikai hatóságoknak köztudomásra hozatal végett kiadatott, s mely a föld tisztajövedelmének mint az életbe léptetendő megadóztatás alapjának kipuhatólását tűzte ki czélul.

Hogy a nép a főntebbi nyiltparancsnak ellen nem szegült s a katastralis munkálatok keresztülvitelében részt vett, annak annyiban üdvös volt eredménye, mert a föld tiszta jövedelme legalább a mezőgazdasági területeken, meglehetősen valószínűséggel állapítatott meg, főleg mivel e munkálat keresztül vitelével, a kataster részéről oly egyének bizattak meg, kik többé kevésbé mezőgazdasági képzettséggel bírtak.

Hogy ezen, a legelső kidolgozás alkalmával létrehozott üdvös eredmény, az országra előre kimért adóösszeget nem ütötte meg, és hogy ennek folytán a kataster közegei, egy kiküldött vezénylő főhivatalnok által önkényüleg fölállított minta-helységek nyomán, a tisztajövedelemnek a minta-helységekhez mért általános fölemelésére kényszerítettek, annak oka nem volt, sem a nép, sem a közegek; ámbar akadt ezek közt is egyén, ki ad captandam benevolentiam, önkényt ajánlkozott, a megszaporodást a kívánt mennyiségre fölemelni.

Igy történt, hogy a földadó a mezőgazdasági területekre nézve, ha túlszigázottan is, de legalább bizonyos rendszer szerint és egyöntetűleg lőn megállapítva, mig ez az erdőknél, csak távolról sem éretett el.

Itt az önkénynek nagy tér nyittatott, melyen a nagyrészt nem szakértőkből összeállított erdőbecslői személyzet tapogatózva haladt csak, és a szükségelt vezénylet hiányában száz irányból indulva ki, oda jutott, hogy az erdők adója végre minden volt, csak nem erdőadó.

A kataster számára kibocsátott utasítás elvben kimondta ugyan, hogy az erdők megadóztatásának alapját is a tiszta jövedelem képezendi, és hogy e tisztajövedelem az erdők kipuhatolt anyag jövedelmének a piaczi árokhhoz mért értékesítése által nyerendő meg, levonva ebből kezelési és fölvygázati költségek fejében bizonyos százalékot; de nem adta meg a kipuhatolásnak módját, és így szabad tért engedett egyéneinek, kik saját s legtöbb esetben téves fölfogásaikat követve, csak téves eredményt tudtak fölmutatni.

Igy nem volt megmondva, hogy az erdők osztályozásánál tekintettel kell lenni a talaj minőségére, az erdők fekvésére, a fák nemeire a fogyasztási helyek távolságára, sat. a minek az lett a következménye, hogy a falú közvetlen közelében fekvő letarolt erdő, daczára termékeny talajának, s nem tekintve annak kedvező fekvését harmadik, — mig fent a hegyek magaslatain fekvő szalas erdő, az első osztályba soroztatott, csak azért, mert szebb állabokat mutatott föl,

holott e szebb állabok legtöbbrészt csakis az erdők járhatlanságának s a lehetlenségnek, azok fakészleteit értékesíthetni, köszönék létüket.

Igy történt, hogy egymásmellett, hasonló minőségű talajon, s hasonló viszonyok közt fekvő erdők egyike azért, mert történetesen letarolva volt, a második, vagy ha épen semmi fa sem volt rajta 3-ik osztályba soroztatott, míg másika, talán gondosabb birtokos tulajdona, csak azért, mert elpusztítva nem volt, első osztályunak neveztetett el; a mit erdőbirtokosaink észelve, nem késtek erdeiket még az osztályozás előtt nyakra före letarolni, (?) hogy így azokat a magasb osztályozás alól megmentsek, a mi erdeinkre nézve ugy szólván kényszer, pusztítás volt. — Igy történt harmadszor, hogy a föld- adó már nevében rejlő eszméjétől csaknem mindenütt és mindig eltérve, erdőrészek, csak azért, mert fekvésük kedvező volt, első osztályba soroztattak, holott talajuk silány és terméketlen volt, s azokon az állabok csak tengve tenyésztek; míg ezek ellenében legjobb talaju erdők, üde tenyészettel, értékes állabokkal, második osztályba soroztattak, mert fekvésük kissé távolabbi volt, holott azon különbség, melyet a távolság kisebbsége az előbbi erdőknél a faárában előidézett, az utóbbi erdők két- vagy háromszoros nyersjövedelmével szemben, jóval csekélyebb volt, mely ellentét a fogyasztási helyektől különböző távolságban fekvő faluk erdei között is igen gyakran fölmerült; s így történt az osztályozásnál az előbbi esetekhez hasonlólag, különböző korú de különben egyenlő termőhelyi viszonyokkal bíró erdők közt is különböztetés, a minek az lett a következménye, hogy az erdők adóztatási munkálata, már az osztályozásnál elhibázva volt, a mihez még azis járult, hogy miután az egyes munkálatok keresztülvitelére kezdetben igen kevés idő szabatott ki, az illető egyének időhiányában nem voltak képesek az osztályozást mindenütt a helyszínén megtenni, és megelégedtek vagy a falu válaszmánya által történetesen, s a legtöbb esetben részre hajlólag végbevitt osztályozással, vagy megtevék azt saját maguk, a válaszmány adatai nyomán; ámbár itt is meg kell említenem, hogy voltak egyének, kik az osztályozást szintugy mint a becslést, az országutján végig hajtva táveső segítségével, szekerükön készíték, mitsem tartva az ellenörködéstől, a mely soha sem létezett, — és mitsem tartva, a kilátásba helyezett fölszólamlástól, tudva jólőre, hogy erdőbirtokosaink netaláni ellenvetéseit, egyszerű hivatkozással az utasításra, vagy pedig szak-tani színezetbe burkolt mesterkés érveikkel, sikerülend nagyrészt hatástalanná tenni, illetőleg megezáfolni.

Meg kell itt emlitenem, hogy az osztályozás annyiban is már elvileg hiányos volt, a mennyiben az osztályok száma igen szűk háttarak közé szorított, a mi különösen havasaljai helységeinkre nézve, melyek itt ott több négyszeg mértföldre menő erdőterülettel bírnak, igen hátrányos volt, és a melyeknél 4—5 osztály jobban megfelelt volna.

Igy s még nagyobb mérvben alaptalan s a valóságot csak itt ott megközelítő volt, az erdők tiszta jövedelmének kipuhatólása is.

Egyiknél zsinórmértékül szolgáltak az erdőbirtokos számadási jegyzetei, vagy annak bevallása; a másikonál a legközelebbi faeladásokból bevett összegek minden tekintet nélkül a fordára. Egyik a fiatalabb erdőknél kevesebb, a már felnőtt szálás erdőknél több jövedelmet számított ki, mindkettőnél csak a jelenre szoritkozva. Egyik az erdők főhasználatába a mellékjövedelmek néha igen tetemes összegét ie beleszámította, míg a másik nem, holott az utóbbi használatok helyhez és időhöz kötve, néha csakis az erdők elpusztult állásának voltak kifolyásai.

Itt ott az egész erdőterület vétetett alapul, holott annak nagyrésze használatlanul hevert, míg másutt egész erdőterületek kihagyattak azért, mert vágthatóságukat még el nem érve, használaton kívül álltak, és a nyers jövedelem a legtöbb esetben az erdő időszerinti és történetes állására lett fektetve, a minek a lett a következése, hogy néha egymás mellett fekvő ugyanegy talaju erdőknek, különböző nyers jövedelmük lön kiszámítva aszerint, a mint azok kora s ennek folytán fakészletük különböző volt.

Igen sok esetben az ölek számítása is különböző volt, mint szintén a nyersjövedelem kipuhatólásánál alkalmazott mód is, mely körülírott utasítás hiányában tisztán csakis az illető becslő egyénnek saját nézeteitől függött.

Az ily eltérések aztán, annál felötlőbbek voltak, minél felületebb volt a kipuhatólása maga, mely időrövidsége következtében, néha pedig az illetők kényelméhez mérve, minden ellenörködés nélkül, néha csakugyan látcső segítségével ment véghez.

Hogy a fölszólamlások e bajon mitsem vagy igen keveset segíthettek, magától érthető, mert nemcsak hogy az erdőbirtokosoknak soha alkalom nem nyújtott a munkálatok misterikus zürzavarába beletekinteni — a mihez mindenekelőtt némi szakképzettség lett volna szükséges, — de még arról sem lettek értesítve, hogy azon

pénzbeli tiszta jövedelem, melyet erdeikre fölróttak, tulajdonképen honnan eredt és mily számítás útján jött létre.

Nagy része megelégelte a holdonként kiszámított tisztajövedelem első láttatra nemsokra rugó összegének tudomásra vételét, s megnyugodt abban, mint sok egyébben a min úgy sem segíthetett, holott a látszólag csekély holdonkénti tisztajövedelem, az egész erdőterületre alkalmazva, idővel nagy adóvá nötte ki magát.

Hogy a fatermés, mint a nyers jövedelem főtényezője pénzértékének, kiszámítása mennyire történt önkényüleg érintetlenül hagyom. A piaczi árak visszavitele az erdők topografiai fekvésére, mindenestre távol állott a valóságtól.

Nem tagadom hogy a katastralis egyének közt voltak honfiaink közül többen, kik a nép ügyét szívéükön hordva, munkálataikban a legnagyobb pontossággal s lelkiismeretesen jártak el, s az önkény ellen bátran kikelni mertek, de az ily egyének állomásaikról elmozdítottak, míg a parancsnak meghajolni készek kövér hivatalokkal jutalmaztattak, kiknek segítségével az ügy odavitetett, a hol épen jelenleg áll.

E bevégzett tények ellen, egyelőre minden kísérlet hasztalan, de hihető, hogy országunk e fontos ügye, a kilátásba helyezett állandó kataster életbeléptetése alkalmával, hivatott kezekbe leend letéve, a midőn is főleg erdőbirtokosainknak alkalmuk leend az állandó adórendszer munkálatai fölött, mind végig szabadon örködhetni.

Egy fő biztosítékát az akkori sikernek, föl fogja lelmi országunk a magas kormány azon atyai intézkedésében, melylyel az erdőszeti oktatás ügyét a selmeczi erdőakademián előmozditja, a honnan kilépő fiatal képzett erdészek az állandó erdőadórendszer keresztülvitelére is elegendő számban fognak a kormány rendelkezésére állani.

Azon reményben, hogy honunk adókérdése a közeli jövőben napirendre kerülend, nem tartom idő előttinek e tárgyhoz most már tüzetesebben hozzá szólni, s az erdők adóztatásának keresztülvitelébe szaktani szempontból kimerítőleg belebocsátkozni, helyet s alkalmat nyújtva t. szaktársaim véleményének is, hogy a megpendített tárgyban, eszmecsere folytán azon biztos utat kijelölhessük, mely egyedül vezetend üdvös eredményre.

L á z á r J a k a b.